

TRZESNIEWSKI, ANTON

Mit szolgál az erdőfeltárás Ausztriában?

A bécsi Bodenkultúr Egyetem Erdészettechnikai Intézet vezető professzora előadásának rövid vázlata

Az erdészeti út nem kimondottan közút. Az erdésznek inkább három legfontosabb üzemterülete: szállító pálya, munkahely, rakodó- és felterhelő hely. Ellentétben a közúttal állandó erdőtalaj, amit a fatermesztésből határozatlan időre kivontak. Erdészeti üzemterületként az erdészeti út átmenetileg járhatóan is lehet, mert ott a fakitermelés részmunkái – közelítés, tárolás, választékolás és hasonlók – történnek. Gyalogosok használhatják ugyan, de a fakitermelési munkák veszélyeztethetik őket és többletkockázatot jelenthetnek az erdőben dolgozók számára. A felelősség kockázatának minimalizálására óvó intézkedések szükségesek – útmutató jelzésre, figyelmeztető táblákra, őrhelyek felállítására, útlezárásokra.

Ausztria gazdasági érdeinek feltárása már messzemenően befejeződött. Jelenleg a maradék felszámolása folyik. A finom feltárás természetesen csak kevés üzemben fordul elő. A védőerdő messzemenően feltáratlan és jelentős létesítés a következő években állt várható. A három birtokkategóriában – paraszterdő, erdőgazdasági üzem és államerdő – a feltárási fok igen különböző. Amíg az államerdő kb. 30 fm/ha, az üzemek 30-40 fm/ha, addig a kis erdőbirtokok 50-60 fm/ha feltárást mutatnak. Kisebb területen a traktor és a kötélcsőrő a legfontosabb közelítőeszköz, viszonylag csekély hatótávolsággal. Ehhez sűrű és egyszerű úthálózatra van szükség. Az erdőtulajdonosok parasztnak módjában áll alkalmazkodni az időjárásához, száraz vagy még jobb, fagyott talajon dolgozhat. Nagyobb erdőgazdaságok kevesebb erdei utat igényelnek, mert nagyobb hatótávolságú, nagyobb gépeket alkalmazhatnak. Az úthálózat hatásos kiegészítésére kötélberendezések alkalmasak. Nem elég hangsúlyozni azonban, hogy a kötelek mozgató csúszópálya a fakitermelés számára értékes segítség, nem támogathatja az ápolási munkákat, az erdővédelmi intézkedéseket és hasonlókat. Azt is le kell szögezni, hogy a nehéz gépek nem feltétlenül okoznak nagyobb károkat, különösen akkor, ha álló helyzetből dol-

gozhatnak (csuklós eszközök, harveszterek, processzorok, autódaruk stb.).

Kiindulási helyzet Az erdőművelés segítése

Az erdőgazdaság üzemeltetési célja a fakitermelés, emellett még egyebeket is figyelembe kell venni. Ilyenek a szociális és védelmi feladatok (lavina-, erózió-, kőomlás-, árvíz-, ivóvízvédelem). De integrálni kell az üdülési és közjóléti teendőket is. Az üzemmódnak a termőhelyhez kell alkalmazkodnia, lehetőleg kis területű vágásüzemet a lehető legmagasabb állományserkezetű stabilitással és az idő állományok folyamatos felújításával kell megoldani (Mayer, 1988). A természet és mesterséges felújítási magoknak a fő széliránnyal szemben kell elterjedniük és egyidejűleg költségkímélő fakitermelést kell lehetővé tenni. Az erdőnevelési munkáknak nemcsak az erdőművelési elképzeléseket kell tükrözniük, hanem azok az erdőbirtokosnak, erdészeti személyzetnek rendszeres feladatköréhez kell, hogy tartozzanak. Különösen a károsult állományok sürgős ápolására kell fokozott figyelmet fordítani. Ezek során kiegészítő – vad, legelő, turizmus – kérdéseket is meg kell oldani.

Technikahasználati fő elvek

A legszebb erdőművelési segítség sem használható, ha a technika alkalmazásában nem sikerül a következő fő elvet betartani:

- * elkerülhető károk ne keletkezzenek a talajban és az állományban;
- * intenzív, környezetorientált ki- és továbbképzés;
- * gépek alkalmazásának megalapozott, integrált tervezése és ellenőrzése;
- * technikai eszközök és eljárások kritikus megválasztása;
- * esetenkénti lemondás a lehető legmagasabb technikai hasznosítási fokról;
- * természet- és tájvédelem figyelembevétele;
- * a fatermesztés és a fahasználat a védelmi funkció szolgáltatásában álljon.

Integrált feltárás

Az integrált feltárás célja az alpesi térségben a változatos természet megművelési, az erdő védelmi és használati funkcióinak fenntartása. A feltárás tervezésének feltétlenül az erdővel és a nem erdészeti érdekekkel együtt kell történnie. Az integrált feltárástervezés nem jelent hézagmentes feltárást, ellenkezően, közreműködik az üdülési célok csökkentésében és az erdő értelmes feltárárásában. Az érdekek nyilvántartásba vételekor a mező- és erdőgazdaságot, a bányászatot, a havas gazdálkodást, a természet- és tájvédelmet, a tájvédelmet, a turizmust, a sportot és üdülést, az ivóvízellátást és más speciális helyi igényeket illetően sorrendiséget kell összeállítani és kompromisszum kialakítására kell törekedni.

Prioritások az erdei utak építésénél

Termelési feladat: költségkímélő, kíméletes fakitermelés, faközvetítés;

Védelmi feladat: erdő stabilitása, ápolás sürgőssége, erdő egészségügyi állapot;

Üdülési feladatok: változatos tájra törekvés az erdő, a rét és vízfelületek összetételében;

Közjóléti feladat: tartamosan használható és jól elvezető értékesítő ivóvíz-előfordulások feltárása.

Ausztria faexportáló és idegenforgalmi ország, az erdőgazdálkodásban sem szabad ezt a két pozitív pillért elhanyagolni.

Környezeti egyeztetés vizsgálata

A környezeti egyeztetési vizsgálat célja a beleművelés legszükségesebb korlátozása. Érvényes törvény: „Amennyire szükséges, de oly kevésbé, amennyire csak lehetséges – a tájnak megfelelően.”

A nyilvánosság fokozott követelményeket támaszt az erdővel szemben. Az erdőgazdaságok képesek arra, hogy megfelelő intézkedésekkel bővítsék a turisztikai szolgáltatási ajánlatot. A szolgáltatásnak azonban ára van, és csak tüzetes ellenében vehető igénybe.

turisztikai szolgáltatási ajánlatot. A szolgáltatásnak azonban ára van, és csak fizetés ellenében vehető igénybe.

Feltérési lehetőségek

Az úthálózat és a technika nagyon szoros kapcsolatban áll egymással, a jobb értéktérrel szolgálja. Az alap- és finomfeltérési értelmes elegyítése révén kötélpályákkal, ápolási ösvényekkel kombinálva – véderdőben lehetőség szerint helikopterrel is – különböző megoldások dolgozhatók ki. Tanulmányozásuk feltétlenül szükséges.

Távlatok

Faszükséglet: A fáról le nem mondhatunk, minden fára szükség lesz a jövőben is.

Turizmus: Több szabadidő az erdő fokozott igénybevételét jelenti.

Infrastruktúra kártételi fogékonysága: Közutak, vezetékek, vágányok, légnyiladékok és hasonló felszabdalják az összefüggő erdőterületeket.

A természet ritkaságainak értéke: Az erdő menedékhely az állatok, növények, de az ember számára is.

Lakhatóság a hegyeken: Emberek a hegyeken csak úgy élhetnek, ha az erdő funkcióit zavartalanul teljesíti, a tájál összhangban áll.

Gazdaságos használati eljárások

Elegendő, értelmesen megvalósított feltérési hálózat az erdő kíméletes használatát teszi lehetővé.

Használattechnikai végkövetkeztetések

A legfőbb haszon a károk csökkentésében rejlik, feltétele ennek az erdőben érdekelt személyek megalapozott ki- és továbbképzése. Különösen a posztgraduális képzés véget kell szót emelni. A jelenlegi költség-haszonhelyzet arra kényszerít, hogy osszuk az erdőt gazdaságos és nem gazdaságos részekre; ez utóbbit pedig a termelésből ki kell vonni.

Az erdészeti utak feladatai és hatásai

A már említett – szállítás, munkahely, rakodó és felterhelőhely – funkciók mellett az erdészeti utaknak hatásuk van az erdő-ökosziszterre és egészen általánosan a népgazdaságra is. Magasabb erdőgazdasági nettó hozamok érhetők el:

- szállításban tehergépkocsi alkalmazhatóságával, közlekedési távolságok és károk csökkentésével, közlekedési eszközök igénybevételével, útidők rövidítésével, időjárástól való függetlenítéssel, katasztrófaterületek jobb elérhetőségével, gyorsabb baleseti segítségnyújtással;

- munkahelyenként változatos munkatervezéssel, részmunkák terepről útra áthelyezéssel, ott jobb és piacnak megfelelő felkészítéssel, a munkák megkönnyítésével az egész erdészeti személyzet részére, magasabb teljesítményekkel, jobb keresetekkel, hatéko-

nyabb üzemirányítással, mozgékonyabb ellenőrzéssel stb.-vel;

- rakodónként egyszerűbb tárolással, jobb választékolással, kisebb tárolási károkkal, jobb faminőséggel, rövidebb felterhelési idővel.

Az ökosziszter számos pozitív és negatív hatása sorolható fel, s ugyanígy az üdülésen, turizmuson keresztül az egész népgazdaságra.

Összefoglalás és kilátás

Az utakat nemcsak be az erdőbe, de onnan ki is kell vezetni. Ausztria igényli a szomszéd országokkal való együttműködést. Az egész alpesi térséget zárt területnek kellene tekinteni, és így értékes élettér maradhat. A paraszterdő problémáit az határokon átnyúlóan kell kezelni és időben aktív ajánlatokkal gazdagítani.

Erdészeti útéptetés céljának, módjának változása Ausztriában

1945 előtt / fa elérése / egyes völgyutak, téli utak, kézi munkával

1945 után / erdei helyek összekötése / völgyutak kézi munkával

1948-tól / idős állományok aláfogása / völgyutak és enyhé hegyoldaltutak lánctalpas dőzserrel

1960-tól / egyes idős állományok feltérása / hegyoldaltutak és közlekedési utak lánctalpas dőzsermunkával

1970-től / vágható faállomány területfedő feltérása meredek fekvésben is / mindenféle utak, lánctalpas dőzserrel és robbantástechnika

1972-től / föld- és sziklamunka továbbfeltérésnél / hegyoldaltutak, baggermunka kezdete előrobbantással

1975-től / megengedett forgalom az erdészeti utakon / lezárások, biztosítások, táblák

1980-tól / lejtős fekvések tájkímélő továbbfeltérása a gazdasági erdőben / rendszeres baggermunka, részrobbantás, rézsűfűvesítés

1985-től / maradékfeltérési gazdasági erdőben, egyes finomfeltérások, egyes véderdőfeltérési / gépkombinációk, lánctalpas rakodóbagger, tehergépkocsi, lánctalpas rakodóbagger, rézsűk, vízelvezetés

1987-től / fokozott finomfeltérési és véderdőfeltérési, sziklás terepen ápoló ösvények / kifinomult baggeréptetési mód, sziklafeljárás kalapácsos baggerrel, rézsűlekerekítéssel.

